Náučný chodník Ladomerská Vieska – Šášov

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Žiar nad Hronom
Geomorfologické jednotky:	Žiarska kotlina a Štiavnické vrchy
Geologické jednotky:	neogénna panva a sopečné pohorie
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy
Prístup:	bus Žiar nad Hronom, žel. stanica / vlak Žiar nad Hronom
Východisko:	Žiar nad Hronom, železničná stanica
Trasa:	Žiar nad Hronom, žel. stanica – Ladomerská Vieska – Šášovské Podhradie – hrad Šášov
Dĺžka, prevýšenie:	3 km, prevýšenie 200 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je zhodná najprv s modrou a neskôr zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2008

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Združenie na záchranu hradu Šášov, ul. Š. Moysesa 42/4, 965 01 Žiar nad Hronom, tel. 0905 871 345

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave (2021).

Poznámka: Chodník je dobre vyznačený v teréne.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre historicky zamerané terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Ladomerská Vieska. Obec na severnom okraji Štiavnických vrchov, bezprostredne či riekou Hron susediaca so Žiarom nad Hronom. Vznikla v roku 1960 zlúčením Ladomeru a Viesky. Prvé písomné zmienky o Ladomeri pochádzajú z roku 1075 a Vieske z roku 1332. Osady patrili opátstvu v Hronskom Beňadiku, neskôr hradnému panstvu Šášov. Obyvatelia sa živili poľnohospodárstvom a prácou v lesoch. Pôvodne gotický rímskokatolícky kostol Krista Kráľa vo Vieske zo 14. storočia bol v roku 1552 renesančne prestavaný. V roku 1928 loď kapacitne nevyhovujúceho kostola nahradila nová stavba podľa projektu vrútockého staviteľa Stanislava Zachara, pričom z pôvodného presbytéria s dochovaným románskym štrbinovým oknom sa stala bočná loď. Renesančný kaštieľ v Ladomeri z polovice 17. storočia bol neobarokovo upravený koncom 19. storočia.

Informačná kancelária a pamätná izba Združenia na záchranu hradu Šášov. Informačná kancelária občianskeho združenia v rekonštruovanom historickom dome v Šášovskom Podhradí priamo pri chodníku vedúcom na hrad Šášov, vybudovaná v roku 2007. V dvoch miestnostiach je etnografická výstava. Pamätná tabuľa na dome informuje, že v Šášovskom Podhradí v rokoch 1894 – 1905 učil Jozef Luňáček, zaujímajúci sa o prírodu, predovšetkým o geológiu a paleontológiu, a spolupracujúci s Andrejom Kmeťom, Gustávom Kazimírom Zechenterom-Laskomerským (vtedy kremnickým lekárom) a geológom Dionýzom Štúrom. Verejnosti je expozícia prístupná v letných mesiacoch.

Hrad Šášov. Zrúcanina rozľahlého hradu na skalnatom výbežku v severnom okrajovom svahu Štiavnických vrchov nad zákrutou Hrona a nad **Šášovským Podhradím** v doline Istebného potoka, ktoré je od roku 1971 miestnou časťou západnejšie v Žiarskej kotline ležiaceho mesta Žiar nad Hronom. Prvýkrát sa Podhradie písomne spomína v roku 1363, jeho obyvatelia v minulosti spracúvali dubovú kôru pre garbiarov z Liptova. Hrad Šášov sa prvý raz spomína v listine z roku 1253. Jeho majiteľom bol ostrihomský arcibiskup Vančaj (Vancha) a jeho príbuzní Peter a Vincent, ktorí ho údajne aj postavili. Od roku 1330 patril kráľovi a slúžil na ochranu križovatky obchodných ciest – ciest prichádzajúcich z Turca a Banskej Štiavnice do doliny Hrona s významnou dopravnou funkciou. V roku 1447 ho mal v rukách Ján Jiskra, v roku 1490 ho manželka kráľa Mateja Korvína, kráľovná Beatrix, darovala Dóciovcom, ktorí ho vlastnili do vymretia rodu v roku 1647. V roku 1677 sa ho zmocnilo vojsko Imricha Thökölyho a spustošilo ho, podobne ako blízky hrad Revište (viac tu). O konzerváciu hradu sa od roku 2003 usiluje v spolupráci s miestnym obyvateľstvom občianske Združenie na záchranu hradu Šášov. Zrúcanina je verejnosti voľne prístupná.

Bačovka. Skalné bralo pod hradom Šášov asi 20 m nad riekou Hron, pomenované v roku 1994 po Jozefovi Bačovi (1935 – 1992), vysokoškolskom pedagógovi, veslárskom športovcovi, trénerovi a filozofovi, priekopníkovi splavov Hrona. Názov je vytesaný do skaly na vrchole brala. Bačovku obnovilo Občianske združenie Kamenica Stará Kremnička v roku 2012 a bol k nej vyznačený turistický chodník (miestna zelená značka), vedúci od pamätnej izby v Šášovskom Podhradí okolo Bačovky do obce Jalná. Pod Bačovkou je na ceste vidno aj časť historickej kamennej dlažby.

Žiarska kotlina. Výrazná medzihorská tektonicky diferencovaná depresia v západnej časti Slovenského stredohoria na strednom Slovensku trojuholníkového pôdorysu zhruba medzi Hliníkom nad Hronom, Žiarom nad Hronom a Janovou Lehotou s úzkym dlhým výbežkom od Bzenice dolinou Hrona k juhozápadu až po zreteľné zúženie hronskej nivy poniže Voznice. Kryha zemskej kôry je tu pozdĺž zlomov voči susedným vulkanickým pohoriam – na západe Vtáčniku, na juhovýchode Štiavnickým vrchom a na severovýchode a severe Kremnickým vrchom – poklesnutá veľmi hlboko a mocnosť jazerných a riečnych neogénnych sedimentov (sladkovodné íly, silty s preplástkami pieskovcov, štrky a piesčité štrky, menej balvanovito-blokovité sedimenty) tu dosahuje okolo 500 m. Okrem nich kotlinu budujú štrky a piesky zvyškov riečnych terás a proluviálnych náplavových kužeľov, ktoré sa v dôsledku nerovnomerných tektonických pohybov v rámci kotliny vyskytujú silne asymetricky prevažne na pravom brehu Hrona. Hojný je výskyt zosuvov a, keďže je kotlina s charakterom prevažne členitej pahorkatiny v značnej miere odlesnená, intenzívne je postihnutá aj výmoľovou eróziou. Kotlinou po jej juhovýchodnom okraji preteká Hron, do ktorého tu ústia mnohé potoky (sprava napr. Lutilský potok, Lovčický potok, Trubínsky potok, Prochotský potok a nižšie Kľak a zľava Teplá, Vyhniansky potok, Hodrušský potok, Richnava). Svojráznym elementom krajiny Žiarskej kotliny je rozsiahly areál žiarskeho závodu na výrobu hliníka a jeho antropogénne haldy, ležiace na riečnej terase a nive Hrona.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Štiavnické vrchy. Chránené územie vyhlásené v roku 1979 na takmer celom území Štiavnických vrchov s výnimkou niekoľkých ich okrajových častí. Pohorie, budované vulkanitmi a andezitovým Sitnom dosahujúce výšku 1 009 m n. m., leží na rozhraní dvoch klimatických typov a prenikajú doň od juhu teplomilné a od severu karpatské horské prvky flóry a fauny. Fytogeograficky územie patrí do obvodu predkarpatskej flóry. Severnú hranicu svojho rozšírenia tu dosahuje napr. dub cerový a javor tatársky, na výslnných lokalitách s plytkou skeletovitou pôdou rastú xerotermy, ako kostrava valeská, kavyľ vláskatý či kukučka vencová. Veľkú časť územia CHKO zaberajú lesy (65 %), ktoré sú druhovým zložením najmä v centrálnej časti vplyvom stáročnej banskej a hutníckej činnosti po totálnom odlesnení nepôvodné, tvorené smrekovými monokultúrami. Lokálne sú vo vyšších polohách bučiny s jedľou a umelo vysadzovaným smrekom a na skeletnatých pôdach lipovo-javorovo-jaseňové sutinové lesy. Na karbonátové podložie v okolí Sklených Teplíc sa viaže výskyt tisu. Zo živočíšstva sú zastúpené o. i.: orol krikľavý, myšiak hôrny, rys, mačka divá, medveď hnedý, vydra riečna, vidlochvost feniklový a ovocný, žije tu tiež vzácna modlivka zelená, roháč obyčajný a fúzač alpský. V opustených banských dielach sa vyskytuje niekoľko druhov netopierov (podkovár veľký, p. malý, netopier obyčajný…). Lokálnymi zvláštnosťami lesov je veľký výskyt cudzokrajných drevín, súvisiaci so založením lesníckej katedry – súčasti Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici – v roku 1807. K svojrázu územia CHKO významne prispievajú historické banské diela, a to najmä vodné nádrže – tajchy –, budované v minulých storočiach ako zdroj energie i úžitkovej vody pre banícke účely, ktoré spolu s napájacími a náhonovými jarkami a ďalšími zariadeniami tvoria unikátny vodohospodársky systém. V hraniciach CHKO leží viacero území európskeho významu (súčasti sústavy Natura 2000), z ktorých najrozsiahlejšími sú Hodrušská hornatina, Suť a Skalka.

Názvy informačných panelov

1. Železničná stanica
2. Kostol vo Vieske
3. Ladomerský kaštieľ
4. Šášovské Podhradie
5. Šášovský hrad

Informačné panely v teréne neobsahujú žiaden názov náučného chodníka.

SUT
DEMIÄN
HRADSKÝ DEBROVÁN
HRAD ŠARIŠ
BARBORSKÁ

Šarišské Podhradie

MAPY.CZ